

Universitat de Barcelona
Facultat de Formació del professorat
Departament de Didàctica de les Ciències Socials

TESI DOCTORAL

ANÀLISI DELS ESPAIS DE PRESENTACIÓ ARQUEOLÒGICS DE L'EDAT DELS METALLS

Programa de Doctorat: Didàctica de les Ciències Socials i Patrimoni.
Bienni 2003-2005

Clara Masriera i Esquerra
Director: **Dr. Joan Santacana i Mestre**

Barcelona, 2007

CAPÍTOL III: LES HIPÒTESIS DE TREBALL

En el capítol II, hem intentat conèixer l'abast de les museïtzacions en els jaciments de la Protohistòria europea, que era l'objectiu primer d'aquest treball. També volíem conèixer fins a quin punt la presentació de jaciments arqueològics al públic incorpora, a Europa occidental, tècniques d'arqueologia experimental i de restitució d'elements, que també formava part dels nostres objectius. Amb tot, és evident que el que interessa saber és fins a quin punt les presentacions de jaciments arqueològics al públic són realment satisfactòries per la gent. En definitiva, es tracta de poder valorar l'eficàcia del que se'n sol dir museografia didàctica aplicada al patrimoni arqueològic a l'aire lliure; aquest

era el nostre tercer objectiu però, com que a Europa occidental, una bona part de la museografia didàctica aplicada als jaciments arqueològics, recorre a reconstruccions físiques volumètriques, com ja hem vist, ja siguin rèpliques o no, és evident que el nostre darrer objectiu ha de ser conèixer fins a quin punt aquestes reconstruccions físiques volumètriques arqueològiques d'arquitectura protohistòrica ajuden als visitants a una millor aprehensió del període.

En definitiva, el que es tracta és de mesurar, tan com sigui possible, el que en podríem dir *eficàcia didàctica* o de comunicació d'aquesta mena d'intervencions museogràfiques. És ben clar, que *a priori*, les hipòtesi de treball que ens varem plantejar anaven en el sentit que, com més s'apliqués aquesta museografia que hem dit didàctica, a les ruïnes arqueològiques, més eficàcia comunicativa hi hauria.

Si aquesta hipòtesi sembla lògica, ben aviat es plantegen dubtes que no procedeixen tan del camp de la didàctica sinó del camp de la gestió. En efecte, una primera observació, superficial si es vol, dels jaciments arqueològics reconstruïts, restituïts o replicats volumètricament i a mida real, ens porta a saber que molts d'aquests assentaments no han gaudit de l'èxit de públic que caldria esperar d'una museografia tan clara i tan intuïtiva.

Un primer anàlisi ens fa pensar que en la mesura que la majoria d'aquestes propostes es basen en reconstruccions estàtiques¹⁹⁶, els gestors d'aquests equipaments és ben probable que oblidin els objectius didàctics i els procediments d'anàlisi (el mètode), amb la qual cosa, els models ara objecte d'estudi en la present recerca, tenen importants mancances des del punt de vista didàctic i sovint

¹⁹⁶ Quant a reconstruccions estàtiques entenem museus a l'aire lliure que presenten el seu patrimoni arquitectònic de forma volumètrica però que no mostra el procés pel qual ha arribat a reconstruir l'espai a mida real.

fracassen en els seus objectius, ja que passen a ser reconstruccions sense cap fonament científic rigorós i són falsedats; això els fa entrar en crisi.

En definitiva, cal preguntar-se per què entren en crisi aquests models a Europa i no a Estats Units?

Les respostes possibles són moltes:

- Diferències sociològiques i d'hàbits de consum?
- Paral·lelisme amb els parcs temàtics
- Major utilització del temps d'oci en franges horàries més amples dedicades a l'oci cultural a Estats Units.
- Diversificació de l'oci.
- Crisi del model escolar amb manca de conceptes referits a aquest tema.
- Poca implicació dels sectors privats en els equipaments culturals.
- Mala tradició de gestió.
- La virtualitat, la reconstrucció de jaciments arqueològics o la possibilitat de socialitzar el coneixement dels jaciments arqueològics via informàtica, treu clients a la realitat.
- La ineficàcia d'aquests models didàctics.

Aquestes reflexions ens retornen a la qüestió o pregunta inicial:

Són o no són un instrument eficaç els jaciments arqueològics reconstruïts? És ben clar, com ja hem vist en el capítol anterior que no és pertinent posar en un mateix sac tots els jaciments arqueològics reconstruïts ja que, per una banda, trobem aquells que han estat reconstruïts a través d'un procés científic de documentació fidedigna a la època i, per altra banda, aquells JR o replicats que podríem anomenar de "cartró-pedra" que han vulgaritzat la difusió del passat sense cap fonament científic.

Ens preguntem s'hi ha una tendència a vulgaritzar els jaciments arqueològics reconstruïts que han nascut amb finalitats científiques. El públic deixa d'anar a espais arqueològics reconstruïts perquè ho troba irreal, una rèplica? Què vol el públic? Ho sabem? Hi ha una bona comunicació entre públic i gestors del patrimoni? Hem d'aconterar el públic? Això ens farà vulgaritzar el patrimoni? Totes aquestes reflexions ens porten a formular la pregunta sobre si realment hi ha una millor comprensió dels jaciments arqueològics reconstruïts dels no reconstruïts, tenint en compte que el problema real està en la dificultat de conceptualitzar el temps i l'espai que tenim les persones.

Per tant, la recerca quedarà centrada en la següent hipòtesi de treball:

Hipòtesi principal: En la mesura que la majoria de persones tenen dificultats en la conceptualització de l'espai físic, la visita a un jaciment arqueològic restituït hauria de portar a una major comprensió d'aquests.

Encara que no es l'objectiu prioritari de la nostra recerca, també intentarem aproximar-nos a una segona hipòtesi, que formulem amb els següents termes:

- Hipòtesi secundària: Una de les causes per les quals els jaciments arqueològics amb interpretacions arquitectòniques a escala 1:1 presenten uns escenaris actuals de crisi, seria no tant la seva ineficàcia comunicativa, sinó l'oblit de mostrar als visitants de forma interactiva els mètodes d'anàlisi de l'arqueologia.